

Małgorzata Karolina Piekarska

Muzeum Niepodległości w Warszawie

ORCID: 0000-0002-6551-6839

Drzeworyty Albrechta Dürera

Muzeum Archidiecezji Warszawskiej na wystawie czasowej pokazało jeden z najcenniejszych swoich eksponatów – trzy cykle drzeworytów Albrechta Dürera: „Żywot Maryi”, „Wielka Pasja” i „Apokalipsa”. Znajdują się one we wspólnej oprawie, są wydrukowane na papierze żeberkowym, a zostały wydane w 1511 roku.

Oczywiście ze względu na fakt, że drzeworyty pochodzą ze współoprawnego dzieła, dla publiczności przygotowano kopie wystawieniowe wraz z opisami. Nie znaczy to jednak, że zwiedzający nie mieli żadnego kontaktu z oryginałem. Zabytkowa księga ustawiona została bowiem w specjalnej gablocie i co kilka dni przewracana była karta, a co za tym idzie zmieniany pokazywany publicznie oryginalny drzeworyt. W księdze obrazy są uzupełnione na odwrociach łacińskimi tekstami Benedikta Schwalbe (1460–1521), zakonnika, humanisty i poety.

Trzy cykle drzeworytnicze Albrechta Dürera powszechnie odbierane są jako autonomiczne dzieła sztuki. Wystawa, a zwłaszcza oryginalna księga ustawiona we wspomnianej gablocie, uświadamiały zwiedzającym, że mamy do czynienia z ilustracjami zaprojektowanymi jako dopowiedzenie łacińskiego tekstu.

Artysta pracował nad drzeworytami od 1497 do 1511 roku. Cykle nie powstawały jednak chronologicznie, gdyż najstarszy z nich to „Apokalipsa”, który składa się z 16 rycin. Drzeworyty ilustrujące Księgę Objawienia św. Jana po raz pierwszy zostały wydane w roku 1498. Artysta stworzył w nich wizję końca świata, opisaną przez Ewangelistę,

a przeniesioną na grunt plastyki, unaoczniając widzowi jej dramatyzm. Drzeworyty są niezwykle ekspresyjne i sugestywne.

Impulsem do pracy nad ilustracjami do Księgi Objawienia wizji św. Jana były wydarzenia historyczne, czyli przede wszystkim toczące się wojny oraz szalejąca wówczas w Europie dżuma, a także powszechne pod koniec XV wieku przekonanie o zbliżającym się końcu świata.

Z kolei „Wielka Pasja”, zawierająca 12 drzeworytów, była pierwszym cyklem pasyjnym Dürera. Wprawdzie już wcześniej artyści tworzyli ikonograficzne przedstawienia Męki Pańskiej, ale dopiero kompozycje Albrechta Dürera zrobiły porażające wrażenie na widzach. Wszystko za sprawą dramatyzmu przedstawianych scen, który artysta uzyskał, podkreślając muskulaturę męczonogo ciała, poprzez silny kontrast czerni i bieli. Na dodatek nadał figurom cielesność, stosując system równoległego kreskowania, który był używany w miedziorytach.

Ostatni ze stworzonych cykli, czyli „Żywot Maryi” (20 scen) charakteryzuje umieszczenie wydarzeń z życia Matki Bożej w realiach znanych autorowi. Chodzi tu przede wszystkim o stroje, architekturę i przedmioty życia codziennego.

Warto wspomnieć, że Dürer był pierwszym twórcą, który zakupił prasę drukarską i zdecydował się wykorzystać ją w pracy artystycznej.

Wystawie towarzyszyła prezentacja, która pokazywała między innymi, jaki wcześniej był poziom drzeworytnictwa. To pozwoliło w pełni uświadomić widzowi, z jakiej klasy dziełami sztuki ma do czynienia.

Ze względów konserwatorskich cykle drzeworytów Dürera rzadko są pokazywane publiczności. Poprzednio można je było oglądać w 2019 roku podczas wystawy pt. „Apokalipsa”. Tegoroczna ekspozycja była dobrą okazją, żeby po raz kolejny docenić wielkość artysty, który zrewolucjonizował światowe drzeworytnictwo.

Małgorzata Karolina Piekarska

„Dürer. Żywot Maryi, Wielka Pasja, Apokalipsa”, Muzeum Archidiecezjalne w Warszawie, 28 czerwca 2022 – 4 września 2022.